

BUNJEVAČKA I ŠOKAČKA VILA.

H A N I B A L.

„Hitro žreci i suseti,
U hramu vas volja čeka!“
Glas se ori, narod leti
Razleže se kršna jeka :
Tu lavova ljutih rika,
Tu brzijeh konja vriska,
Glupi šapat, šum i vika
I svuda se narod tiska.

A Hamilkar u oltara
(Sam mu pogled Rimu grozi)
Stoji sredi poglavara,
Kano Moloh među bozi.
Jedva što se mnoštvo steče
A uz hrabrog Hamilkara
Maloljetni junak kleče
I za otcem progovara :

„Kunem ti se rujuom zorom
I sunašca prvim zrakom
I Atlasom lomuom gorom,
Dnevnim žarom, noćnim mrakom ;
Kunem ti se prvim plaćem,
I devetim mojim godom ;
Kunem ti se punskim maćem
I ponosom i slobodom.

Kunem ti se mojim štitom,
I pjesama naših zvukom
I stolicom ponositom ;
Kunem ti se desnom rukom ;
Kunem ti se tokom Nila ;
I tako mi očnog vida
I nezrimih višnjih sila
I visine Piramida.

Kunem ti se milim metom
I tako mi sviju b'jesa ;
Kunem ti se svijim svietom
Od Orkusa do nebesa ;
Kunem ti se tvojom vlasti
I tako mi djetskih šala
I vojničke naše časti
I imena Hanibala.

Da ću viečno strahom Rima
I Rimljana krvnik biti
I neću se nikad s njima
Ma ni mrtav pomiriti ;
Ja sam Rimu kuga, bieda
I strašilo za togate :
Za odrasle i za čeda
Za uboge i bogate.“

I minulo neko vrieme,
Rima stiže teška kletva,
Još neklija zlobno sieme
A osveta posta žetva :
Već u prahu Sagunt spava
I nesta mu s zemlje traga
A Hanibal poput lava
Preko gora, preko draga.

Gazi Alpa lomne hride
I prezire svake trude,
Pod zidove Rima ide
Da ga Puni na smrt sude ;
Ma u se kupe legionij
Kad na Arnu i Tićinu
Vrazima se sreća skloni
Svuda rimski bojeji ginu.

Po svud Pune sreća služi
A vojvoda čete vodi
Da za Rimom ruku pruži,
Da ga spali, preporodi :
Da proćera mirne Lare
I Penate iz domova
Da poruši dvore stare
Da zapali hram bogova.

Rim spopade veća strava
Od vojvode Kartagena,
Nego kad je zlato dava
Težkim viesom čorde Brena.
U korot se majke svile,
I plaše se dieca mala
Kad o priekom jadu cvile :
„Mući eto Hanibala!“ . . .

Na zemlji je sve netrajno :
Sreća slipega, mladost luda,
Krute sudbe vrieme krajno
Plać i tuga, starost huda
I našega vodju više
Stara sreća ne pomaga :
Nadežde ga ostaviše
I predjoše u stan vraga.

Iz nad Zamo suton pada
Noć prolazi, časi lete
No junak se neprepada'
Već razgleda hrabre čete :
„Jednog na sto više nema“
Misli sietan Hanibale
I s time se u boj sprema
Da udari na ostale.

Zora sinu i na njega
Kreću rimski legionij :
Sto orlova, trista stiega ;
No junački duh neklonu
Već uporno vruga sreće.
No zaludu . . . sile male
Nadvladaše rimske čete,
I podleže Hanibale . . .

I usamljen junak stoji ;
Hrabra mu je vojska pala,
Samo ciglu nadu goji
U vitežkog Hadrusbala
I u sretni izhod rata ;
Al gle opet sreće hude,
Osiećenu glavu brata
Rimljani mu na dar nude . . .

Vitez zrinuv rusu glavu
Vierolomnu sudbu kune
I da barem spase slavu
Pod barjake kliče Pune ;
No spavaju legionij
Nestade mu ljutih lava
Ne miču se teški sloni
Samo cigla čast i slava.

Još se vrze rata siena
A na Tibru Katon iste :
„Da se ruši Kartagena!“
Uplašene majke pište
I svake se žrtve čine,
A Hanibal natrag kani
Da je spase il' da gine
I da svetu kletvu shrani.

Tu se nova čuda tvore . . .
Već se ruše gorde stione
I dvorovi punski gore
I nestade Kartagene ;
A Scipio sredi dima
Na krvavi prizor zirnui ;
U njem uzriev sudbu Rima
Junačko mu srdce dirnu !

Vodja Puna srdca tužna
Mahnu grada razvaline
I bez svite i bez sužnja
Odvrtze se u planine
Ter od tuda na sve kralje,
Na knezove, velikaše
Moleć' čete, knjige šalje —
No žene se Rima plaše !

Sviet se rimskoj slavi divi,
A Rim samog sebe vara
Jer Hanibal i sad živi,
I već šalje poklisara
I zaklinje Antioha,
Da ga preda vlasti Rima,
Dok mu opet sin Moloha
Nije kuc'no na vratima.

Tad on nagnu čašu jeda
I na zemlju mrtav pade,
A Lacium pripovieda
Prepaćeno teške jade
I slavu mu svietom širi ;
Utuvioše dieca mala
I Rim s k'jem se ne pomiri :
„Mući eto Hanibala!“

Danilo Medić.

S U R O D N I K O M.

Crna nojca zamrla od spanka,
Grozni dusi šetali se njome,
Samo zvizda blizu vedra danka
Titrala je, vilo! k Bogu tvome :
U njoj Njegvo vičnje oko bdilo
Nad Slavijom i nad tobom vilo!

Ti se prenù, oko sebe glednù,
Dieu sbudi Bačke i Banata,
Sestru divnu, milu i prečednu
Pozdravlja te nebrojeno jata ;
Al u kolu posestri te divo
Ponajprvi naš starina Ivo!

Zaklinjem te dakle Bogom vilo,
Ej šokačko-bunjevačkog luga,
Zapivajde momu rodu milo
I budi mu posestrima druga :
Druguj sestro, jer imadeš s kime!
Ponosi se u vikove njime!

Zapivaj mi sladko čedo moje
Svim prvakom roda prenuloga,

Da dočuje mile glase tvoje
Sladka majka roda slavjanskoga,
A nuz majku da ditence milo
K tebi dojde u naručje vilo!

Gorom, dolí, snigobilim ravjem,
Njive, luge, polja i dubrave
Križa vila divnim Podunavjem
Do utoka ladne rike Save :
Zove braću zori spasovdanka
Da se prenu mrtvežna od sankana.

„Ej slavjanski rodi i porodi!
Sladka dico, braćo i sestrice!
Težkoj ovoj nevolje u sgodi
Amo svoje ruke pomoćnice!
Ja vas vodim starca uz slabašna
Složnu radu podhvata zamašna!
Sad il nikad bezbrojnih od lita'
Sám po sebi podiže se rode, —
Srid šarena bude li kad svita
Za uzkrisje ovakve ti sgode?

Zato naprid s prosvitom od luči
Siromašni tužni i imući!

Potamnit će zvizda samosilja,
Poskočiti sunce od slobode; —
Naprid rode! do tvojega cilja
Nek te pravda i sloboda vode ;
Bud slobodno čedo Božje drago,¹
U borbi ti sa mnom Bog pomago!

Književnici mili sinci smirni
Za seljaka braca oduvieka
S duhovnici, s učitelji virni —
Pomoć amo, — na vas vila čeka!
Svaki listak rada izabrana ;
Eto vili, blagoslovna dana!“ —

Vila zovnú, odjeknu planine, —
Lakokrilo Kaloči se vraća,
A s trojedne za njom kraljevine
Pohrlila srodna, mila braća :
Pomozite, braćo! svako strane,
Da nam listak s vilom nepropane!
Blaž.

R A T A R.

Oj! rataru marno ori
I simenom njivu posi ;
Nu uzdigni oči gori
Pa blagoslov otdut prosí.

Drobna rosa kad po njiva'
I kišica pada blaga ;
Sve što njivu ti poliva
Dolazi od Boga draga.

Rujni sunca kad ogranak
Njive čarobno posiva ;
Ugodni ratarov danak :
Dari su to Boga živa.

Kad po brazdi greš za plugom
A prohladom vitrić diše ;
Ti se nedaš danu dugom
Ku š od Boga dara više? . . .

Oj! rataru marno ori
I simenom njivu posi ;
Nu uzdigni oči gori
Pa blagoslov otdut prosí!!!
Jukić.

NA GROBLJU.
(NAPISAO AND. FRANK.)

IV.

„I tač željno u praljetju . . . . .
Pčela iz cvietja med neizvida, ...
Kako ranieli dana u cvietju
Život ljudski žnje i kida.
Iv. K. — Sv. I. — Pj. 9.

Dvie su godine tome, od kako smo Stanka zadnji put izlazećega iz dvora Franjičina vidjeli. Za to je on vrijeme mnogo pjesama na slavu svoje Franjice spjevao, mnogo joj šarenih i mirišavih listića poslao, a od nje opet mnogo u zamjenu primio. Nije se on medjutim u svojoj ljubavi toli zanio bio, da za ništa drugo sposoban nije, — kao što sadašnji njeki štekliši i vjetrogonje čine, — već se on kao pravnik zauze za svoje dužnosti — i za majku, domovinu svoju.

Godine 1861., sakupi se u Zagrebu, glavnom gradu naše otačbine sabor, koji je — bud' Bogu hvala — prvi korak bio našoj narodnoj srieći. — U toj godini smo na razkrstju hrvatskoga naroda, t. j., na onoj točki, u kojoj ćemo moći naš narodni život ili nastaviti, ili ćemo k' narodnoj smrti prvi korak učiniti. Svako razkrstje podaje i metje nam pred oči četiri puta; izbiraj dakle rodoljube i narode, kojim ćeš putem udariti! — Nu si u to doba mnogi ovo razkrstje dvoputjem predstavljahu, i to takoviem, koje svakoga, koji iskreno i žarko ljubi rod i domovinu svoju, tamnim predčutjenjem napunjavaše; da, kada samo iz kraja u vijuganje tih dvajuh putevah zaviri: turobnom ga izviestnostju o zlu opominjaše. Takovi dvoputjari držahu si za načelo: „Idemo u Beč ili u Budim!“

Nu se tih načela većina rodoljubivih Hrvata držala nije, — mišljaše bo, da je prvo vatra, a drugo voda, a težko onome, koji medju vatrom i vodom birati mora! Hrvati

ovi, bijahu na razkrstju, pak mišljahu, da je ipak pametnije izmedju četiri, nego li izmedju dva, jedno izbirati.

U takovom položaju morahu naši poslanici, kojimi se pojedine županije i kotari povjeriše, da, i ostali rodoljubi, kojimi sreća i bolja budućnost naroda našeg na srcu leži, dobro mozgati, kojim putem izmedju četiri da udarimo. Jedni kazivahu svoja mnijenja očitó, a drugi — kao u strahu — sahranjivahu ih duboko u grudih svojih. — Medju prve spadao je i naš Stanko.

Medju pravnicih bijaše jedan pravnik Ištvanj imenom, koji bi u društvih svojih drugova kao i ostalih, osobito kad bi si glavu dobrim hrvatskim vinom razgrijao, sebe kao Magjara hvalio. Radi njegove plitkounnosti i praznog razgovora, često bi svojim drugovom nesosan i dosadan bio.

Jedne večeri — baš kano da mu je koja baka usta i glavu praznimi riečmi natrpala — toliko je govorio, i hvalio Magjare, da već nitko drugi do rieči doći nemogaše. Ostali ga druzi malo ili ništa neslušase, znadoše bo dobro, da mu rieči ni u trieznom, a kamo li u od vina ugrijanom stanju neviiede ni pišiva boba. — Samo Stanko upre u njega oči i sluša što bunca, a neznade, da si je Ištvanj već grlo i preveć vinom namočio bio. — Ostali pravnici — da im Ištvanj više usijuh negrakteje — odoše k' drugomu stolu, a Ištvanj vidiv, da ga nitko osim Stanka nesluša, uzè stolicu te se do njega namjesti, misleći, da njemu njegov razgovor veoma godi.

„Šta velite gospodine!“ će Ištvanj, — „ova gospoda tu na saboru praznu slamu mlataju.“

„Kako mislite to?“ odvrati Stanko.

„Ta tuj netrioba mnogo misliti. Znate i sami da Hrvati bez Magjarah nemogu živjeti, a tu na saboru traže oni tobož' da sami za sebe budu, neće bo im se — vele — ma-

gjarske nepravde i oholosti niti gledati, a još manje podnašati.“

Stanku se je — slušajući takove riječi — već smučilo i krv mu uzavriela, ali se ipak uztegne, da, sam sebe nadvlada, te mu još ovaj put nehtjede ništa odgovoriti. — Ištvanj počeo dalje :

„Pa nije li to molim Vas nepravda i kazne vriedno djelo, što se Hrvati Magjarom, svojim dobročiniteljem i što više gospodarom, opiru ?“

„Gospodine, pazite što govorite!“ ozbiljno i oštro progovori Stanko. — „Ja sam takodjer Hrvat i ponosim se tim imenom.“

„Ha, ha, ha!“ nasmije se ovaj — „valjda se tim ponosite, što ste podanik Magjara.“

Tom porugom Stanko uvriedjen skoči i reče :

„Neznam gospodine, što bi o Vami mislio! Ovako govoriti i lagati nevjеровно da se itko — ako je šta učio ili pametna čuo — usudjuje. Vi govorite, pače tvrdite, da su Hrvati pod njeki jaram magjarski skućeni, — a to borme niti su bili, niti jesu a niti će biti. — Ja Vas molim, da, zabranjujem Vam više preda mnom Hrvatima grditi i psovati, ako ništa radi, da Vam se šta neugodna dogodi; jer akoprem su Hrvati ljudi, koji stvar prije dobro prosude, mnogo slušaju, uztrpljivost ljubve: to ipak nikako dopustiti nemogu, da im se — što se veći — u lice pljuje. Ja Vam istinu govorim, da što je Vami Vaša narodnost, to je — da, mnogo više — meni moja.“

Ištvanj, kano da se to njega i netiče, nastavi dalje :

„Ali to ćete ipak dopustiti, da su Magjari najveći junaci.“

„Jest možda jezikom, ali ne tvorom! Neću reći, da Magjari niern ratoborni, hrabreni i odvažni ljudi; ali da su oni baš najveći junaci, to nigdje nespominje povjestnica.“

„A šta je meni stalo do Vaše povjestnice!“ zaurila Ištvanj.

„Daklem tako! — E onda znamo koliko je satih izobilo. Da se je tko drugi samnom o takovih stvarih prepirao, to takve bezumne riječi navadjao, bih mu borme zamjerio; nu Vami budi od moje strane prosto, — samo se ipak čuvajte, da nebi takova šta pred drugim poštenim Hrvatima koji Vas nepozna govorili, jer bi Vam možda nekoliko noćih i perinja tvrda biti mogla!“

„Eh, to je prazan govor! — Da su Hrvati samo kadgod junačstvo svoje pokazali, ja bi vjerovao riečma vašim, ali drugače nikako“ — odvrati Ištvanj.

„Ako ste rad o Hrvatskom junačtvu se osvjedočiti, to mogu odma na Vami — ako želite — pokazati,“ reče razdraženi Stanko. — „Vi ste i onako čovjek, koji samo u sadašnjost vjerujete, a za prošlost, naime povjestnicu narodah, nije Vam — kako malo prije rekoste — stalo.“

„A ne, neću ja — gospodine! da na meni isto pokazujete. već Vas molim, da mi samo jedan junački čin Hrvata kažete, i Vi ste me predobili.“

„Neka bude na Vašu!“ odvrati Stanko, te začeo :

(Slidi.)

UGARSKI ŠOKCI I BUNJEVCI.

VII. NAŠA KNJIGA.

Razvitak i prosvjeta jednoga naroda najbolje se ocjenjuje po knjizi. Što je jelo gladnomu želudcu, to je dobra knjiga žednoj duši. Napredak i nazadak, bilo ma koga puka, najtočnije se omjeriti može po samoj knjizi.

Što je duša čovječja bez dobro i zasladne knjige? nego ladja bez kormanja, koju vjetar amo tamo ganja; nego varoš bez predgradje, koju neprijatelj odmah usvaja; nego voda u zabokrećini, koja se brez vjetra i vrela usmrđuje; nego sablja, koja u koricah bez čišćenja zahrdjava; nego znak bez propuha kužan; nego zemlja bez mokrine suva — da, nego čovjek bez nade. Vidite, zemljaci moji! koliko vam je knjiga nužna za prosvjetu! A kako nužna tako i korisna.

Ja sam u svojih člancih, štampanih pod naslovom „Narodnost i Jezik“ nedavno u ovom listu rekao: da je od našega milozvučnoga jugoslavenskoga jezika samo ljepši Bog, Koj ga stvorio i narod, koj njime govori; divotom dakle i božanstvenostju toga jezika pisane su naše knjige, nakićene naše pjesme, izvezena naša poviest, pripoviedke, priče, poslovice, naše starine i novino — da, ista rieč Božja.

Tko da neuzljubi knjigu takovu?

Naši djevotni u prastara vremena imali su rune, t. j. poteze i pismene znakove označivavše pojedine predmete ili kazivavše ciele rieči. Imali su u predrimsko i rimsko doba, kako nam ovi članci pod naslovom „Starinstva“ pripoviedaju nadpise, na daščicah i nadgrobnicah, na crkvah i stionah urezke; kasnije pismo na koži; napokon glagoljicu i danas poznanu iz pražkih odlomakah; iz Klocove glagoljike; iz Assemanova ovandjelja, bugarskog abecedara i, iz hrvatskih starih rukopisah — sastojću u feničko, starogrčke i rumške graphike; — a najposlje ćirilicu, ili po mom sudu klementinku, od vremena slavenskih naših apoštolah ss. Ćirila i Metoda, kojom danas piše nemal sav — svieta slavenski rod.

Mi se katolici još uvijek žalibože držimo nuz Talijane, Francuze i t. d. braće naše Čehah, Poljakah, Slovenacah i Hrvatoh — držimo se latinice. Nu po mome nmenju najbolje bi bilo, da se romanski rod odluči na latinicu, germanski na gotiku, — a slavenski na ćirilicu. Pa kako se ciele čovječanstvo djeli u tri ova ogromna tabora po krvi i rodstvu, tako nek bi se lučio i po pismu.

Zato nemogu zadosta da priporučim svim učiteljem i prosvjetiteljem puka, da mladjanim silam djetinjim u učionah objelodane i ćirilsko uz latinsko pismo; da danas sutra te mladike slavjanske uznognu crpsti koristi i iz knjigah pisanih ćirilicom.

Složno dakle na posao, vredna braćo pučki učitelji!

Vi znate, da je našoj knjizi sinulo sunce od stara Dubrovnika. Marulići, Vetranići, Došeni, Kačići, Belkovići od vjekovah sve do novije dobe žive u spomeni naroda našega. — Gundulići, Gjorgjići, Palmotići nadvršili svojimi pjesmotvori Homere, Virgilije, Ovidije, Dantee i t. d. vrhu sunca i nebeskih lučah živit će i u nas dok je Boga i svieta! Mažuranić, Trnski, Preradović *) blistaju danas kao zvezdadanica na hrvatskom obzoru našem. Rački i Mesić, Tkalčević i Jurković, Jagić i Daničić, Šulek i Kurelac, Subotić i Miletić, Strossmajer i Janković, Blajvajs i Toman, — Palacky i Rieger, Smolka i Ljubiša i nebrojni drugi — prosviećeni geniji zaslužuju harno poklonstvo naše. Neumornim radom i požrtvovanjem vode rod svoj, rod naš u svjetski sveti prosvjeto hram.

Učitelji i naobrazitelji bunjevačko-šokačkoga roda! dje ostasmo mi, kako duboko, duboko padosmo mi? Ej tužna majko! čemu Bunjevca i Šokačka rodi ti? . . . Da mu nerodi jednoga sina — u bezdno jaza 200 hiljadah dušah propasmo svi!

Vjekovi su prozujili, knjige nam se pisale mrtvimi jezici, knjige nas trovale tuđimi jezici. Od 1835 do 45-og pokrenula se narodna knjiga preko Drave divno. Al u Bačkoj i Baranji gusta magla — mrak te mrak! Ondje se tislula od gospodskih dvorah do seljačkih kolibah, — al ovdje do Jozipova 1870. sveudilj mrak pa mrak! — Tamo cvala, na nas ni negledala; tamo prosvjetu širila, ovdje nas tminom prekrilila; tamo nosila spas, ovdje plakala nas.

Zagreb, Zadar, Cetina, Ljubljana, Biograd, Novisad — da isto Sarajevo središta postaše slavskih vilah — Zombor driemo, Subatica čamila; — Bogu hvala! pomladila se stara Kaloča.

Zlatni Prag i bieli Zagreb grade krošnice su slavskih muzah, dje si dušu medom nauke sladi svako prosviećeno momče naše Slavke majke. Knjiga si njimi otvorila put. U njih stroga nauka i znanje, u njih prosvjeto negovanje, a mi — posrnuli i malne zamrli, — na krilih rodoljubivih osje-

*) Pokojna mu duša! Niki dan ga sahraniše. Urod.

ćanjah dižimo sebe, dižimo rod svoj, učitelji i odgojitelji puka! Znajite da naša učenost nije prosvjeta, neg učeni vodimo neprosviećene k prosvjeti.

Učimo naš književan jezik! Pišimo i govorimo njim! Pjevajmo i Boga slavimo njim! Učimo slavnu prošlost svoju! Kakvi bjesmo od uvijek na maču, budimo dovieka na rieči i peru! Bodrimo se djedjerno krepostju praotacah naših. Proniknimo otačbinu i zakone njene! Promičimo našu knjigu; jer kad nismo dosad izginuli, neboj mi se mili rode! živit ćemo preko vieka! pokazasmo i pokazat ćemo, da smo vrstni životu!

Bog blagoslovio knjigu našu! (Slidi.)

MORAJU LI ŠOKAČKO-BUNJEVAČKI UČITELJI UČITI I VEŽBATI SE U NAUCI NAŠEGA JEZIKA, DA TAKO VALJANO UZGOJE I UZUČE NAM MLADEŽ?

Naobraženja treba učiteljem, da buduće imaju drugo posvetiti, brusiti, nebudu si svetiljke bez ulja, svieće bez svetla, mačevi bez oštrine, vodje bez oćijuh i. t. d.

Tko zna učiti, taj je učen. Komenski.
Stogad znam, želim pretočiti u drugoga. Seneca.

Učiona (škola) je jedna kanoti zatvorena knjiga zadržajuća raznovrstne životne nauke i znanosti. Nu za postići to blago nije dosta tomu samo dan na dan, pa i kroz godine ulaziti i izlaziti iz škole, kano što nije dosta naprosto před dćteom raztvoriti školsku knjigu, pak šnjom proliskati i suhoparno ju prećitarići; nego treba ju svestrano uz mnoge dodatke i bilješke proućiti, t. j. učitelj mora svako štivo svestrano i shvatljivo protumaćiti, u primerih životu prilagoditi, da tako dćtca jezgrovitio ućeć uz vosak, zbilja uzposiduju i meda.

Učitelj mora probuditi u dćtci volju, da hlebte za naukom, i tako, da ga dćtca pouzdanjem zapitkivaju o svemu, što jim se nerazumljivo i nejasno prićini. Mora probuditi ljubav i natjecanje za raznovrstne gospodarstvene poslove, vežbajući ju na temelju školskoga predavanja u vrtu, vinogradu i na polju.

Škola nam nije radi učitelja, nego je učitelj radi naše škole, dakle radi svetranoga napredka našega puka. On pri svakomu štivu ima natuknuti ovo i ono, što će dćtci vrćediti za sav jim vjek. Osobito naš šokaćko-bunjevaćki učitelj mora mnoge nedostatke (falinge) domaćega uzgoja (odhranjivanja) nadopuniti, mnoge krive pojmove (misli) izpraviti i. t. d. (Slidi.)

KUĆA BUNJEVAĆKA.

Poklade se iztežu po crkvenom kalendaru, od tri kralja do čiste sriede, ove su kratje ili dulje, po roku uskrsa, koji se promienjiva po prvom prolitnjem ponavljanju mieseca.

U ovo vrieme padaju prela bunjevaćka, koja su samo imo od prešlice zajmila, a drugćie znaće srodne skupštine na jedan ili više danah, kada se rodbina, kumovi i prijateljji, mužko i žensko sastaju, pak u ljubavi prodivane i provele se.

A poklem u ovo doba pada i posvoćenje kućah, koje se s tri kraljah počima, nije riedko da bunjevac na taj dan kad ovu milost izprosi od svojeg duhovnog starešine, da i goste zazove, pak kad je sebe i svoju porodicu sa cilom imovinom Bogu priporučio, ove proćasti, kojom prigodom i siromake pozove pak ih nahrani i napoji.

I poklem bunjevci znadu da slano i suho svinsko meso u lieto nije zdravo, zaoto se to o pokladam troši, domaćice umietne ipak tako znadu nuzgoditi, da što i na jesen ostano, dika je bunjevaćka, da se staro žito, slanina i šunke s novima sastaju, jedna ih samo mori ljuta bolest, što nemiluju vino staro, i zaoto ga sve popiju još kao novo. Valja da misle da po radinja nije u lieto zdravo, jel krv i tako ugrišanu podpaljiva, miesto toga vole hladnu frišku vodiciu, u koju prije napitka pomišaju nikoliko kapi octa — sirćeta, da se žedj lakše trni.

To već i drugi narodi znadu, da bunjevci postove strogo obdržavaju, radi toga kad posljednja tri dana pokladah nastanu, onda se kod bunjevca prikine žica umjerenosti, pusti ga onda u miru, nedira on nikog niti koga smutjiva, al i nepripoznajne nikakva ugleda, koji bi ga mogo povuće od razkošja.

Ta tri dana svaki zna da nisu unitjeni u broj svećani, no al zaoto neće viditi da bi se mužko ili žensko radnje latilo. Sveta Majka crkva da u ta tri dana najšto umjerenosti umiša, nastavila je štovanje tridnevno Prisvetog Oltarskog Sakramenta. No stariji kako tako po dikoji dodju u crkvu, al možem kazati, da bunjevci neidje od srea molitva ovih danah, zato ova nabožnost kod njega neima uspjeha. Dan i noć to je na sve strane veselje, koje kod mladeži natoliko se iztegne da se i u čistu sriedu uvuće.

No to oni nećine kanda bi postu se protivili, već od veselja se teško raztaju. Čistu sriedu oni strogo poste, premda su toliko na pekli i nakivali za ono tri dnevah, da bi se priko cile sedmice time namiriti mogli. Al već u Četvrtak, mladji pećenku i kolaćie poručaju, a što je priteklo to cigankama podiele.

U Četvrtak ćeš ih već vidit gdje se pomoljavaju, i stariji u crkvu dolaze, a mladji se po radnji razilaze. Bunjevac kakav je u veselju, takav je i u radu, on svakdi svojski, negleda kako će sebi olakšat, već kako će se svaki poso pošteno uredit. Sve se nadmeću koji će svojo ornice bolje opraviti i koji će zrno prije bacit u zemlju; bunjevac ti radi ko erv i mrav. Al miluje onda i dobro živit. I ako mu je žena umietna gazdarica, pak znade mudro sve razmirit, i pazi da je muž u ćeljadima torba opravljena, i večera ukusno pak obilno pripravljena, onda je bunjevac blažen; al buduć ima takvi mladah koje nitko nije naućio, pak neznadu kuću vodit, i neume kako valja muž ugađjat, zaoto se ponajviše zametnu svadnje: žena najvećma muža uvriedi kad mu neumi gosta doćekati, i ćeljad nahranić, onda je kano ris taj bunjevac, koji je drugi put blag kano jagnje. Da su matere prave prijateljice svojih kćerali, pak miesto što ih u linosti njeguju, od maloće u svaki rad i poso uvedu, ikada ili baš nikada se nebi pobunila sloga u bunjevaćkoj kući.

ODGONETKE.

(Zagonetakah na str. 68. bunj. i šok. vile.)

I. Juri Šokac sa Šokicom
Ravne ceste nizkolicom,
A k o l a c mu netko rine
U toćke kraj osovine!
Pućnik pride, Šokea gledne,
Baci kolać, k Šokeu sjedne:
Hvala, more! ajd u Mohać
Dobiti ćeš za njeg k o l a ć!

II. Sjedi soko, tica jaka
Na vrleti Jagodnjaka
K Sokolovcu baca o k o

Crnú križu na visoko;
Ondle Papuk, Padež stiže, —
Otle leti gradu niže —
Ćvadjianu stá vrh praga
Ćitat o k o sprieda, straga!

III. Još koj tjedan pa pomrva,
Krunoslave! treba drva!
Bacat u p e ć ladnu, krutu
Da smekšamo zimnu ljutu;
A tko nema drvañ, jadan!
U krevet će ležat ladan

Do supruge svoje liepe
Pod debelo, runo, ć e p e !

IV. Ej, krunjeni Vilin brate:
Odgonetku oš s palate?
A ti gledaj ota sieda
Katošstvo što ga gleda,
I sj-ti se: sve ga ima
U svom sreñ izsred R i m - a :
Pa da bude u nas m i r - a
Krvavoga nikad pira!

Blaž.